

מעשה שני סוחרי בראד

אחד חכם ואחד נוח לבריות

שנסעו ליריד לייפציג לקנות סחורה

ומה שאירע להם בדרך

למען דעת כל עמי הארץ: כיצד מתנהגים באורחים

ראובן ושמעון שני סוחרים סוסי לנים, נסעו מבראד לייפציג. כיון שהגיעו לכפר אחד החשיך עליהם הינם, ירדו מן העגלה ונכנסו לאכסניה. התיר בעל העגלה את הסוסים ונתן להם שיאכלו. ושני הסוחרים, ראובן ושמעון, נמלדו יריהם ועמדו להתפלל.

לא הספיקו להתחיל, פשט בעל האכסניה את ידו בהרחבה ונתן שלום לראובן. אבל ראובן לא החזיר לו שלום, ולא עוד אלא שנער כו ואמר לו: שומה, לך לעזאזל!

כסף עצמו בעל האכסניה כלפי שמעון ואמר:

הו, הו, יהודי קפדן! יהודי קפדן! אמר לו שמעון לראובן: באמת, איני מבין התנהגותך, בא יהודי ונתן לך שלום ואתה נוער בו, וכי מדת דרך ארץ היא?

אמר לו ראובן לשמעון: שמעון אחי, המתן ואחר כך אתה תוכיחני.

עמד ראובן להתפלל ובעל האכסניה פשט ידו כלפי שמעון ונתן לו שלום. מיד החזיר לו שמעון שלום כסדר סנים ימות וכחכה יתירה, הן לפייסו עד מעשה ראובן והן מחמת שהסוחר שמעון נוח לבריות היה.

אמר לו בעל האכסניה לסוחר שמעון: ברוך הכאן!

אמר לו הסוחר שמעון לבעל האכסניה: ברוך נמצא!

אמר לו בעל האכסניה לסוחר שמעון? מאין אתם?

אמר לו: מבראד אננו!

אמר לו: מבראד ממש?

אמר לו: הן!

אמר לו: מבראד? זאת העיר בראד, באמת עיר גדולה לאלקים. אל תראוני, שאני בן כפר, אף על פי כן, אני בקי מבראד כיהודי באשרי. כמה למשל, יהודים יש בבראד? וכמה אתרונים, למשל, מוכרים בבראד? אבל עד שאני שואל את כבודו על בראד כולה, אשאל עד שמו; כי על כן בא כצל קורת... מה למשל שם כבודו?

אמר לו הסוחר שמעון לבעל האכסניה: סלוני בן סלוני אני.

אמר לו בעל האכסניה לשמעון: אם כן, הרי כבודו ממשפחה פלונית.

אמר לו: הן!

אמר לו: הואיל וכבודו ממשפחה פלונית, הרי הוא קרוב למשפחה אלמונית, והיא קרובה למשפחה פלונית, נמצא שהוא קרוב לא למשפחה אלמונית כלל, אלא אף למשפחה פלונית. מכיר אני כל המשפחות הללו, כשם שאני מכיר, דרך משל, את צפרני ידי ורגלי, אל תראוני שאני בן כפר, אף על פי כן, אני מעורב עם הבריות, ובכן אמרנו שכבודו קרוב הוא גם למשפחה פלונית.

היא, ומה חילוק יש בזה אם לוי קונה אותה או יהודה קונה אותה?

אמר לו הסוחר שמעון לבעל האכסניה: סחורה הבנה צריכה.

אמר לו: מה יש כאן להבין?

אמר לו: אם החומר טוב, ואם העור של חיה מתה הוא או של חיה חיה, ואם שערתיה אינן נושרות ואם נוון שלה בידי שמים או בידי אדם, ואם הסחורה לפי הזמן ולפי המקום, ואם שוה היא את הכסף.

אמר לו: והיאך אפשר להבין כל זה?

אמר לו: מי שיודע בטיב הסחורה, כיון שהוא רואה בעיניו ומשמשש בידי, מיד הוא יודע.

תספ בעל האכסניה בכבודו של הסוחר כמר שמעון, משמשש בו וחזר ומשמשש בו ואמר: הרי אני רואה בעיני ומשמשש בידי ועדיין איני יודע, אם הסחורה טובה היא, וכמה שוויה, ואתם אומרים, כיון שהוא רואה בעיניו ומשמשש בידי מיד הוא יודע.

אמר לו: סחורה צריכה ליסוד.

אמר לו: וכיצד לומדין?

אמר לו: מי שיש לו עינים לראות וכח הבחנה להבחין ושמשש כל ימיו בעסק זה, מוכסח אני בו שהוא יודע.

אמר לו: הרי שצד שוער ובא למכור, כלום שועל רומה לחברו?

אמר לו: יש שועל שמן וטוב, שעורו נאה ושערותיו נאות, ופעמים שיש שועל דק וכחוש, הוא רע ועורו רע ושערותיו רעות, אבל הואיל ובסחורה אנו מדברים, אשאל את כבודו דבר חשוב: וכי כל החיות שבעולם באות לייפציג, כדי שיצדו אותן שם, ושיפשוטו אותן את עורן שם, ושימכרו אותן שם?

אמר לו: הצידים וכן הקונים מן הציד מביאים עורותיהן שם.

אמר לו: אם כן מה ראו שיבחרו בלייפציג דוקא?

אמר לו: מקום זה בחרו להם הסוחרים.

אמר לו: ירשני ואני אומר לפניו דבר של מעם.

אמר לו: אמרו!

אמר לו: מסתמא מלך החיות יושב שם בלייפציג וכל החיות מחקבצות אצלו לשאול בשלומו ולהביא לו דורון, וכיון שרואים אותן הצידים, מיד הם נופלים את כלי זינם והורגים בהן, אבל נחזור לעניננו: כמה מחירו של אדרת שועל, למשל?

אמר לו: משל למה הדבר דומה? לאדם שנכנס לחנות ואמר לו לחנוני בכמה בנד ליתום? ועדיין איני יודע: איזה בנד הוא רוצה, מעיל או אדרת או סכנסים, ואיזה ארנ הוא רוצה, צמר או פשתן? וכן כמה הוא היתום, קטן

אמר לו: ולמה אין אתם הולכים, למשל, לוינא, שבודאי אף שם אתם מוצאים סחורה זו.

אמר לו: בוניא אינה מצויה כל כך.

אמר לו: תסה גוי, מקום שהקיסר יושב, אין סחורה זו מנויה כל כך?

אמר לו: מצויה היא שם, אלא שסביאים אותה לשם לייפציג.

אמר לו: אם מביאים אותה לוינא, מפני מה אין מביאים אותה לבראד?

אמר לו: לק אננו נוסעים, להביאה לבראד.

אמר לו: ולמה מסריח כבודו את עצמו, והלא יכול זה לשלוח שליח במקומו, כמו שאורים, דרך משל, שליחו של אדם כמזני.

אמר לו: כי כל אדם מבין בטיב הסחורה.

אמר לו: מני מה אין כל אדם מבין בטיב הסחורה? הרי הסחורה סחורה

אמר לו: זה הכלל, אם הוא משלם במזומנים, או לא במזומנים? או לא במזומנים הוא משלם אתר, כך מעדין על המקח.

אמר לו: אם החומר טוב, ואם העור של חיה מתה הוא או של חיה חיה, ואם שערתיה אינן נושרות ואם נוון שלה בידי שמים או בידי אדם, ואם הסחורה לפי הזמן ולפי המקום, ואם שוה היא את הכסף.

אמר לו: באנק מהו?

אמר לו: אוצר של כסף, שאם אדם צריך כסף הוא בא ונופל.

אמר לו: כמה מוכים אנשי בראד, שעושין באנק כדי ליתן כסף לכל אדם.

אמר לו: לא לכל אדם אדם נותנים, אלא מי שהוא בטוח, ויודעים בו שהוא יחזיר.

אמר לו: אם כדי להחזיר ללווה למה לו?

אמר לו: שבינתיים הוא קונה בכסף זה סחורה והוא מוכר את הסחורה ומרויח ומתווה.

אמר לו: ואם אינו מתווה, מה?

אמר לו: יורדין לחיו ומשיבין אותו בבית האסורים.

אמר לו: באנק זו גרועה מסדום ונופלין יהודי ומשיבין אותו בבית האסורים.

אמר לו: מפני תיקון העולם ומפני הרמאים עושים כן.

אמר לו: ואף כבודו לזה כסף בכאנק?

באותה שעה כעס הסוחר שמעון ואמר לו לבעל האכסניה: באמת איני יודע מפני מה נפסלת אלי, ולא נתקררה דעתו של הסוחר שמעון עד שנמל את השוטט מבעד העגלה והצליף לו לבעל לו לבעל האכסניה ואמר לו: שומה, לך לעזאזל!

עמד בעל האכסניה וסחה את היסנים על פניו ותמה לו לסוחר שמעון ואמר: דומה היה תחלה, כאדם נוח לבריות, אבל כנראה אף הוא יהודי קפדן כחברו.

אבל הסוחר ראובן התפלל בינתיים ואכל ושתה והעלה עשן להנאתו והיך. אמר לו שמעון לראובן: זה הפרחן הסרידנו כל כך ואתה מחייך ביי!

אמר לו ראובן לשמעון: ולא אמרתי לך הסתן ואחר כך אתה מוכיחני, אפשר ואסביר לו פנים כדי שאבעט בו, מוטב שאני בועט בו תחלה ואינו מטרידני לעולם.

אמר לו שמעון לראובן: ראובן אחי, נעניתי לך, עליך ועל כיוצא בך אמרו: איזה חכם הרואה את הנולד!

ש' עגנון.